

uden Undersøgelse, uden Forsvar, blot efter et Skjøn, et System, der (Lovforslaget om Domsmagtens Ordning § 129) paalægger at vise Retten Lydighed med den meget positive Tilføielse, at „enhver Undladelse af at efterkomme Paalæg, som Retten lovligen giver en Sagfører, anses og straffes som Brud paa Embedspligter“, saa maatte det synes fremtidig at blive et meget voveligt Foretagende baade for Parter og Sagførere at indlade sig paa en Retsstrid for Domstolene, et Foretagende, som man helst saa længe som muligt maatte holde sig borte fra, efterjom det letteligen kunde berede større Kalamiteter, end Sagen selv var værd. Med andre Ord, Dommervilkaarlighed og Dommespoti ender erfaringsmæssig stedse med at luffe Domstolene for de hæderlige Statsborgere, og saaledes at undbrage disse det store Gode, der ligger i en velordnet Retspleie. Man kan have hvilken som helst Mening man vil, om Nytten eller det Modsatte af Rettens Anstands kontrol, af at Retten paajer, at Sagerne ikke forhales ved Efterladenhed eller Udflugter af en hvilken som helst Art. Et maa man imidlertid nødes til at indrømme, nemlig at Retten i mange Tilfælde vil være ude af Staud til med nogen Paalidelighed at bedømme, hvorvidt der er eller har været tilstækkelig Grund til de af Partene eller deres Sagførere begjærede Udsættelser. At gjøre et Arbeide færdigt i den kortest mulige Frist, kan selv den arbeidsdygtigste Mand ikke i Længden udholde uden at gaa legemlig og sjælelig tilgrunde. Den Tid, i hvilken en bestjæftiget Sagfører kan og bør fuldende det ene eller det andet Arbeide, kan afhænge af en Række Omstændigheder, saasom hvilke andre Arbeider, der kunne være mere paa-trængende, og som derfor nødvendigvis først maa fra Haanden, hvilke Forstudier, der forud maa gjøres, hvilke Forarbeider til Stoffets Indsamling og Ordning, der vise sig nødvendige, hvor mange mere eller mindre heldige eller maasse forgjæves Forsøg Udfindelsen og Tilveiebringelsen af de rette Oplysninger har krævet m. m. Alt dette kan Sagføreren ikke uden et stort og Sagen uvedkommende Extraarbeide, samt mangen Gang endog ikke uden Skade for sin Parts Læve, gjøre Rede for, end mindre bevisliggjøre. Retten staa altsaa her uden Veiledning til at bedømme, om han forsvarlig har nyttet sin Tid. Tilbage blive derfor kun de Tilfælde, hvor der enten foreligger et flagrant Misbrug af Tiden, eller hvor et saadant med Urette antages at foreligge. I begge disse Tilfælde kan der da falde Straf; men de staa tillige begge som veltalende og uomstødelige Beviser paa, at i alle andre Tilfælde er den Regel,

at Parterne ikke maa begjære og Retten ikke bevilge Udsættelse uden gyldig Grund — illusorisk. Heraf lader sig det paalidelige og værdifulde Resultat drage, at, vil man haabe at fikke sig en hurtig Retspleie, saa maa man forsøge at gaa andre Veie.

Det turde maasse ikke være uden Interesse paa dette Sted i Korthed at omtale, hvorledes de nye tydske Rigslove stille sig til Spørgsmaalet om Nødvendigheden eller Hensigtsmæssigheden af en Kontrol fra Rettens Side i ovenanførte Retning. Rigsloven af 30te Januar 1877 angaaende den borgerlige Retspleie, siger i sin § 102: „Ved Overenskomst imellem Parterne kunne Fristen, med Undtagelse af Nødsfrister^{*)}, forlænges eller forkortes“, og i sin § 228: „Parterne kunne komme overens om, at Processen skal hvile. Saadan Overenskomst har ingen Indflydelse paa Løbet af Nødsfristerne.“ I Motiverne til disse Paragrafer hedder det (S. 457): „En generel Indskrænkning i vilkaarlig Besøielse for Parterne til at forlange eller forkorte processuelle Fristen vilde ikke være begrundet hverken i Trang dertil eller i Hensigtsmæssighed. Principielt giver derfor“ de nævnte Paragrafer „Overenskomst imellem Parterne fuldt Spillerum“. Det ses saaledes, at Rigsloven ikke befatter sig med at give Domstolene det Hverv at holde nogen Kontrol med, om Parterne fremme Sagen med tilbørlig Hurtighed, men at man i Tydskland tvertimod er af den Anskuelse, at Saadant vilde være baade ufornødent og uhenigtsmæssigt. Som Følge af denne Anskuelse, der ogsaa gjaldt i den tydske Gemeinprocesz, indeholder Rigsloven aldeles Intet om Straffe for at forhale Sagen ved opdagede Anstandsgrunde eller andre Udflugter, eller hvad dermed staa i Forbindelse.

Lovforslagets hele Bygning og System hviler hovedsagelig paa Gjenmørelsen af den Doktrin, „at Dommeren selv umiddelbart maa se og høre Vidnerne for at kunne fælde en retfærdig og velgrundet Dom“ (Processkommissionens Motiver S. 17), en Doktrin, der efter de nævnte Motivers Opfattelse (Side 2) i Straffeprocessen „betragtes som Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium . . . som Sandhedens bedste Prøvesten“, og derfor formentlig ogsaa bør gennemføres i Civilprocessen. Det turde imidlertid være et Spørgsmaal, om denne Opfattelse af, hvad der i Straffeprocessen er anset for Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium, er fuldkommen rigtig. Om nemlig end de

^{*)} Visse præklusive Fristen, hos os t. Ex. Appellerfristerne.